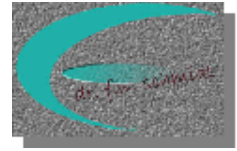

Histo-visie

Maatschappij voor het Nut en 't Algemeen

Inleiding

In 1784 werd in het midden van de patriottenperiode de *Maatschappij tot het Nut en 't Algemeen* opgericht. De grote voorman was de doopsgezinde Jan Nieuwenhuyzen. Het was de tijd van het rationalisme. Kennis en dus goed onderwijs zou niet alleen de persoonlijke vorming te goede komen, maar ook de maatschappelijke ontwikkeling in het algemeen.

In de negentiende eeuw werd de ingezette koers gewoon voortgezet. Overal verschenen afdelingen. En allemaal hadden ze tot doel het volk te verheffen door kennisvermeerdering. Ook Hasselt kende een afdeling. In 1869 kreeg deze van het landelijk bestuur 88 nummers, die samen 283 boeken omvatten, geschenken. Daarmee kon een bibliotheek worden begonnen. Volgens het verslag werd

door de bevolking er druk gebruik van gemaakt.

Afdeling Hasselt

In 1880—1881 bestond deze uit 25 leden. Ze kwamen allen voort uit de bovenlaag. Mensen als, F.W.F. Weinrich, H.J. van de Vecht, G.J. Boterbrood, G. Bruna, G.H. van der Paardt, D. Knecht, H. van Lingen, L. Galenkamp, J.G. Pot, K. Pot en P.J. Teding van Berkhout - waren lid. Het waren hoofdzakelijk middenstanders en beampten, die bereid waren om elk jaar drie gulden contributie te betalen. De burgemeester kon in deze rij niet ontbreken. Net zoals het schoolhoofden Van der Paardt en G.J. Boterbrood. Daarentegen is het lidmaatschap van dominee Bruna wel weer opvallend. Uiteindelijk kwam het Nut uit het verlichtingsdenken voort.

Vijf jaar later was de afdeling geslonken tot 17 leden. Teding van Berkhout was inmiddels vervangen door burgemeester Duijl. En schoolhoofd Boterenbrood had inmiddels zijn lidmaatschap beëindigd.

Het verenigingsjaar 1876-1877

De 22 leden brachten samen 64 gulden aan contributie op. De uitgaven bedroegen slechts fl 49,56. De helft ervan bestond uit een afdracht aan het hoofdbestuur. De andere helft ging op aan zaalhuur, wat kleinere postjes en aan een opknappbeurt van de bewaarschool. Uiteindelijk resteerde een batig saldo van bijna 16 gulden. Een bedrag dat bij de reserves werd gevoegd.

Het verenigingsjaar 1890-1891

De afdeling kende toen 19 leden. Samen brachten ze fl 33,90 gulden

bijeen. Dat waren overigens niet de enige inkomsten. Het saldo van de lessen van de 'gymnastiekschool' droeg ook nog eens fl 11,45 bij. Waarschijnlijk was dit een nieuwe activiteit die in de jaren '80 gestart was. Later zou na het verdwijnen van de Maatschappij tot het Nut van 't Algemeen de Volksbond deze activiteit voortzetten.

Tegenover deze inkomsten stonden de uitgaven. Een bedrag van fl 14,40 diende aan het hoofdbestuur te worden afgedragen. Een lezing door Van de Berg kostte tien gulden. De zaalhuur bij Determan vergde zes gulden en het bodeloon drie. Uiteindelijk resulteerde een positief saldo van fl 24,28 en dat was ruim vijf gulden meer dan het bedrag waarvan dat jaar mee gestart was. Financieel stond de afdeling er dus goed voor.

Volksbibliotheek

In 1886 had de afdeling zich ook ontfermd over de in 1866 opgerichte Volksbibliotheek. Aanvankelijk zetelde deze instelling in het gemeentehuis, maar later werd ze in één van de scholen ondergebracht. In 1872 vonden 1815 uitleningen plaats.

Met het verdwijnen van de afdeling Hasselt van de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen is deze nog een aantal jaren zelfstandig doorgegaan, maar in het begin van de twintigste eeuw verdween ze alsnog. Gebrek aan hulp deed de nog over gebleven bestuurders besluiten de bibliotheek te sluiten.

Dat werd wel als een gemis ervaren. In 1910 en 1911 probeerden enkele oud-bestuurders de bibliotheek weer nieuw leven in te blazen. Eerst wilde men het geheel bij de Volksbond onderbrengen, maar die had er geen trek in. De enige optie was weer zelfstandig te beginnen. In de periode van voor de Maatschappij tot het Nut van 't Algemeen had

de gemeente nog subsidie verstrekt. Het heette toen ook de Stadbibliotheek. Dat zat er nu niet meer in. De initiatiefnemers met L.P. Walburgh-Schmidt voorop moesten zelf de benodigde gelden bijeenbrengen.

De oude bibliotheek lag er verwaarloosd bij. Enkele boeken waren nog te gebruiken, maar een ander deel was alleen nog geschikt om als oud papier te worden verkocht. Een tweetal schenkingen, één van het fonds Eckstein-Cort-Heijligers bestaande uit een bedrag van 200 gulden en een anonieme gift van 25 gulden leverde een aardig startkapitaal op.

Voor 72 gulden werden nieuwe boeken aangeschaft. Daarnaast kon door schenkingen van een aantal burgers het boekenbezit worden uitgebreid.

De boeken werden gecatalogiseerd en in alfabetische volgorde geplaatst, nadat ze eerst waren gekaft en van een sticker waren voorzien. Vooral een paar dames

maakten zich hierbij onmisbaar. Vervolgens werd een catalogus gedrukt. Voor tien cent was deze bij de leiding te koop. Het eerste seizoen was meteen succesvol. In totaal bezochten 1.354 lezers de bibliotheek, die net zoals vroeger weer in een school was ondergebracht. Een aantal dames verzorgde elke zaterdag de uitleningen. Het aantal uitgeleende boeken bedroeg in dat seizoen 2.271. Dat was meer dan ooit. Omdat voor elk boek 1 cent leengeld betaald moest worden, leverde dat bijna 23 gulden op.

Uiteraard werd in de wintermaanden de bibliotheek het vaakst bezocht. Het eerste jaar kon met een positief saldo van fl 41,56 worden afgesloten. Van de schenking was toen nog iets meer dan 12 gulden over. Vooral het inbinden van de boeken en het drukken van de catalogus was een kostbare zaak gebleken. In totaal was daar iets meer dan 125 gulden mee gemoeid geweest.

Vastgesteld kon echter worden dat de bibliotheek duidelijk in de behoefte voorzag.